

Kjære medlemmer

Leder

Kjære medlem.

Om noen korte uker arrangerer vi vårt landsmøte på Lillehammer nærmere bestemt i helgen 27-29.mai. Dagskonferansen på lørdagen med tittelen "Kjønnsforskjeller i sorg" er nærmest fulltøgn med foreløpig 130 deltagere. Et tema som tydeligvis vekker interesse og som tidligere ikke har vært belyst spesielt. På Landsmøtedagen har landsstyret utarbeidet et forslag til en strategiplan for de neste 3 årene og inviterer Landsmøte til et debatt om i hvilken retning LEVE skal utvikle seg videre. Vi har nå drevet LEVE i fem år. Hva de neste fem vil bringe er vanskelig å forutsi, men at LEVE har vist og kommer til å vise sin berettigelse i Norge er vel hevet over enhver tvil.

LEVE har i løpet av våren arrangert to sorggruppelederkurs for å kunne igangsette våre egne sorggrupper rundt om i Norge. Deltagelsen har vært god og vi arbeider nå intensivt med å få igang våre egne grupper. Skulle du som medlem av LEVE føle behovet for å delta i en gruppe ta kontakt med fylkeslaget ditt eller kontakt LEVE sentralt.

Og så en liten oppfordring til oss alle – hva er vakrere en disse maldagene i Norge? Nyt dem.

Hilsen
Finn Borgersen

Ny prosjektleder i gang med Verdensdagen

I 2004 fikk LEVE invitasjon fra Seksjon for selvmordsforskning- og forebygging, om å være med på gjennomføringen av Verdensdagen for selvmordsforebygging 10. september. I år har LEVE hovedansvaret for 10. september - med midler fra Sosial og helsedirektoratet og med egen nyansatt prosjektleder, Gry Lunde.

I 2004 hadde Seksjon for selvmordsforskning - og forebygging (SSFF) ansvaret for den nasjonale markeringen av Verdensdagen for selvmordsforebygging i Norge, og de inviterte LEVE med. I 2005 har LEVE det overordnede ansvaret for Verdensdagen 10. september, med en nyansatt prosjektleder i spissen, Gry Lunde. Lunde ble ansatt 1. april og er allerede i gang både med planlegging og kontakt med fylkeslagene.

- Min oppgave blir først og fremst å koordinere arrangementene som skal foregå i de forskjellige fylkene den 10. september. Men før vi kommer så langt kommer jeg til å sette opp en hensiktsmessig plan, samt synliggjøre en rød tråd vi kan følge gjennom de forskjellige arrangementene – ha en felles visjon for dagen. Dette kommer jeg til å presentere på landsmøtet i Lillehammer 29. mai. Akkurat nå er jeg mest opptatt av å etablere kontakt med de jeg skal arbeide sammen med ute i fylkene, sier Gry Lunde, som kom i kontakt med LEVE gjennom sitt arbeid som frivilligkoordinator ved et sykehjem i Ullern bydel.

- Som nyansatt på et felt jeg hadde liten kjennskap til, tok jeg kontakt med Finn Borgersen for mulig samarbeid, ettersom han er daglig leder for frivillighets-sentralen i samme bydel. Jeg ble etter hvert bedre kjent med de ansatte i Leve, og da jeg fikk kjennskap til at de søkte en prosjektleder, fattet jeg umiddelbart interesse, sier Gry, som i mange år har vært aktiv i klatremiljøet i Oslo.

Kreativitet og mellom-menneskelig kontakt

Gry Lundes teoretiske bakgrunn er hovedfag i allmenn litteraturvitenskap fra Universitetet i Oslo. Der skrev hun en avhandling på forfatteren Thure Erik Lund og romanen "Grøftetildragelsesmysteriet". Ved siden av litteraturvitenskap har hun statsvitenskap og nordisk i fagkretsen. Yrkesmessig og personlig har Gry lite erfaring rundt temaet selvmord og etterlatte, men hun har etter hvert gradvis beveget seg mot arbeidsområder der mennesker og organisasjoner står i fokus.

- Jeg har tidligere jobbet både med undervisning i grunnskolen og ved universitetet, støttekontakt og avlastningshjem i Barnevernet, sommeraktivitetsleder, pleieassistent, aktivtør og frivilligkoordinator. Jeg ser på meg selv som privilegert. Det å kunne jobbe i en engasjert organisasjon bestående av både frivillige og fagpersoner, være med og utvikle Verdensdagen for selvmordsforebygging og allerede bli vist så mye tillit som de jeg har møtt så langt har gjort, virker inspirerende. Kombinasjonen organisering, spillerom for kreativitet og mellom-menneskelig kontakt er stimulerende for meg, sier Gry. Hun fortsetter:

- Personlig har jeg ikke opplevd selvmord i min nærmeste krets, og jeg ser på det som en utfordrende oppgave å skulle jobbe innenfor et nytt felt. Jeg sendte ut et brev til alle fylkeslagslederne forrige uke, og det er svært gledelig at allerede tredje arbeidsdag ringer flere av de for å presentere seg og ønske meg velkommen. Som prosjektleder

- Jeg ser meg selv som privilegert, sier Gry Lunde, LEVEs nye prosjektleder for Verdensdagen for selvmordsforebygging 10. september

for Verdensdagen, ser jeg det som veldig viktig å ha tett kontakt med fylkeslagene - det er de som sitter på kompetansen for markeringen av Verdensdagen i fjor, og det er deres erfaring jeg må lære av. Jeg ønsker å oppnå økt oppmerksomhet rundt Verdensdagen, og på denne måten bidra til at dagen og temaet får en plass i folks bevissthet. Mitt personlige ønske er at denne dagen skal bli et kulturarrangement som like mye appellerer til ungdom som voksne, og at markeringen skal være både informativ og verdig, kulturell og inkluderende. Uttrykket kan selvfølgelig være forskjellig og være tilpasset de lokale forhold, om det er konsert i kirke eller appell i et samfunnshus, men en rød tråd i budskapet vil være viktig å synliggjøre, avslutter Gry Lunde.

Ønsker du kontakt med Gry Lunde i forbindelse med Verdensdagen for selvmordsforebygging 10. september, kan du ringe tlf. 41 14 05 59, eller epost: post@levenorge.no

Selvmordene vi sensurerer i media – riktig eller galt?

Medias Vær varsom plakat er ikke blitt brukt like varsomt av alle journalister. Men kan den i noen tilfeller ha blitt brukt for mye? Hvilken rolle spiller egentlig media for åpenhet om gamle tabuer, som selvmord? Og når kan informasjonen som blir gitt føre til smitteeffekt? 11.-13. november arrangeres en nordnorsk journalist konferanse hvor temaet selvmord i media blir debattert.

17. april trykket Aftenposten en artikkel om selvmordene i media sensurerer, basert på selvmordet til tidligere skøytehelte Oscar Mathisen. Fordi medias behandling av selvmord er ytterst aktuelt for LEVE, gjengir LEVENytt her artikkelen i sin helhet.

Copyright: Inger Anne Olsen, Aftenposten. Trykket 17. april 2005

Først skjøt han kona, så seg selv. Men fordi norsk presse ikke skal omtale selvmord, var det bare en eneste avis som fortalte sannheten da nasjonalhelten Oscar Mathisen døde i 1954. Nå blir reglene for hvordan vi skriver om selvmord endret.

Ingen vet nøyaktig hva som skjedde hjemme i leiligheten hos Sigrid og Oscar Mathisen. Men mandag 12. april 1954 ble begge funnet døde. Skøytehelten Oscar hadde en pistol i hånden. "Grosserer Oscar Mathisen døde plutselig i går, vel 65 år gammel. Med ham er en av de aller største idrettsmenn Norge har fostret gått bort", skrev Aftenpostens morgennummer dagen etter. Nekrologen sluttet med å si at Oscar Mathisen ikke bare var en stor idrettsmann, men også et stort og hjertegodt menneske. Aftennummeret fulgte opp

med å fortelle om "Den charmerende Oslo-gutten som ble konge over alle skøyteriker". Og alt de skrev var sant. Men hvorfor fortalte de ikke hele sannheten? At Oscar Mathisen, fem ganger verdensmester, tre ganger europamester, seks ganger norgesmester og med 14 verdensrekorder å skilte med, så seg nødt til å drepe sin kone, før han tok sitt eget liv? De fleste journalister visste hvordan det sto til hjemme hos Mathisens. Mange andre kjente også til konas psykiske sykdom. For søte og vakre Sigrid Mathisen gikk jo rundt i Oslo og handlet.

Fru Verdensmester.

- Send dem til fru Verdensmester Mathisen, sa hun når varene var plukket ut. Og hvorfor var ikke verdensmester Mathisen å se på tribunene da De olympiske leker kom til Oslo i 1952, og olympiske skøytehelte fant sted noen steinkast fra hans eget

hjem? Han kunne ikke, fordi kona var så syk. Sende henne bort ville han ikke. Han skulle pleie henne selv. Det gjorde han, helt til han drepte henne. Det er mye mulig at du aldri har hørt denne historien før, selv om du er godt voksen, og selv om du er interessert i idrett. For da en av Norges største navn i løpet av denne april dagen både ble drapsmann og begikk selvmord, var det kun Dagbladet som trykket sannheten om hvordan Mathisen forlot livet.

"Selvmord eller selvmordsforsøk skal som hovedregel ikke omtales" Punkt 4.9 i Vær Varsom-plakaten.

Det er på grunn av denne bestemmelsen vi journalister bruker diverse forblommede vendinger når vi skriver om selvmord. "Funnet død", skriver vi, og "ikke mistanke om noe kriminelt". Uttrykk som gir leseren mulighet til å tenke at det var nok hjerteinfarkt, så usunt som han levde.

Vær Varsom.

Kan det tenkes at pressen har samvittighet? Har vi en sjel? I så fall holder jeg den i hånden nå. Den er rosa, laget av papir og er så stor som et bankkort. På baksiden står med store bokstaver: ORD OG BILDER ER MEKTIGE VÅPEN. MISBRUK DEM IKKE! Den rosa folderen skal finnes i nærheten av alle som jobber i en redaksjon, vi skal både kjenne den og jobbe etter den. Den kalles Vær Varsom-plakaten, men den er ingen plakat lenger. På 12 små sider slår den fast hva som er "Etiske normer for pressen". Den har eksistert siden 1936. Med jevne mellomrom blir den revidert og justert for å passe inn i tiden. Siste revisjon var i 1994. Før jul skal en ny versjon være vedtatt, og etter alt å dømme blir forbudet mot å omtale selvmord opphevet. Teksten i Vær Varsom-plakaten er grunnlaget for hva som til enhver til er "god presse-skikk".

Kulturredaktør Sven Egil Omdal i Stavanger Aftenblad er en av dem som mener at selvmord kan ha offentlig interesse. Omdal er sentral i utvalget som reviderer Vær Varsom-plakaten.

Tabu for fall.

- Når vi har hatt denne regelelen, er det fordi vi har to hensyn å ivareta: Den ene er tabubegrepene. Selvmord var et tabu og en stor skam. Det andre var smittefaren: Detaljert omtale av selvmord kan føre til flere selvmord. Smittefaren er der fremdeles. Men på det første området har det skjedd en ganske kraftig endring. Det er blitt ganske vanlig at pårørende informerer omverdenen. Tabuet er så kraftig svekket at vi mener Vær Varsom-plakaten bør endres, sier Sven Egil Omdal.

- Skal det bli fritt frem for å omtale alle selvmord?
- Ordlyden er jo ikke klar ennå. Men den bør legge rammer for hvordan vi kan omtale selvmord slik at det ikke fører til ytterligere skade.
- Hvorfor skal vi skrive om at noen tar sitt eget liv?
- Det må vi bli en vurdering, som i alle etiske saker. Vi skal omtale selvmord som andre dødsfall, hvis de er relevante. Mange dødsfall har ikke offentlighetens interesse. Men en god del har. Og da skal det ikke lenger ha betydning hvorvidt dødsfallet er selvmord. Et godt eksempel er da Gro Harlem Brundtlands sønn tok livet av seg. Til tross for at selvmordet førte til at Norges statsminister var sykmeldt og ute av drift, og senere fikk politiske konsekvenser ved at hun trakk seg som partileder, så var det bare Søndag-Søndag som omtalte selvmordet på det tidspunktet. Mange mener at

norsk presse den gangen reagerte feil: En hendelse som påvirker ledelsen av landet, har almen interesse, sier Omdal.
- Hva oppnår vi med en sånn endring?
- Vær Varsom-plakaten skal gi uttrykk for hva som til enhver tid er den rådende holdning til selvmord. Hvis holdningen endrer seg, så må Vær Varsom-plakaten endres, dersom den skal være normgivende, ser Sven Egil Omdal. Utvalget diskuterer fremdeles hvordan selvmord skal omtales i fremtiden. Blant annet ser man på hva forskere mener om at omtale av selvmord kan utløse nye dødsfall. Det er strid både om hvor stor smittefaren er, og om hva som utløser den.

Tenkte aldri på å skrive.

Da Oscar Mathisen døde i 1954, var Per Jorsett 34 år gammel, og journalist i Sportsmanden. Jorsett visste hva slags forhold skøytehelten hadde hjemme, og ble straks orientert om de faktiske forholdene da ekteparet ble funnet døde.
- Vi var kjent med alle detaljer, men i Sportsmanden var vi ikke engang inne på tanken om å skrive hva som hadde skjedd. Derfor slo det voldsomt da Dagbladet var ute med de faktiske forhold umiddelbart. Mange reagerte sterkt på omtalen, en av dem var redaktøren i Sportsmanden. Etter den dagen kjøpte han aldri mer Dagbladet.
- Hva syntes du selv om Dagbladet, den gangen?
- Jeg reagerte for så vidt aldri så kraftig.
- Dette dreide seg om en nasjonalhelt som faktisk ble drapsmann før han tok sitt liv?
- Ja, rent teknisk var han vel det. Men vi visste jo en del

om hvordan han hadde det hjemme. Jeg har aldri hørt noe vondt sagt om Oscar Mathisen på grunn av det som skjedde, sier Per Jorsett.
Han er en av de få som har bidratt til åpenhet rundt Mathisens død. Første gang i 1995 da han sammen med kollega Knut Bjørnsen ga ut en bok om store norske idrettsbragder. I kapitlet "Fra triumf til tragedie" heter det om Mathisen at "Dramatikken fulgte Oscar Mathisen like inn i døden. I begynnelsen av 1954 ble han og hans kone funnet døde i sin leilighet, Oscar med en pistol i sin hånd".

I Aftenpostens klipparkiv finnes ingen spor av Oscar Mathisens dramatiske død. Det finnes heller ikke i det elektroniske arkivet, som omfatter alt som har stått på trykk siden 1984. Og mens for eksempel Aschehoug & Gyldendals Store norske leksikon.no i 2005 fremdeles ikke nevner hvordan Oscar Mathisen forlot verden, gjentok Per Jorsett opplysningen i Norsk biografisk leksikon, som kom ut i 2002. Veteranjournalisten synes det er på tide å revidere denne delen av Vær Varsom-plakaten:
- Det er ingen grunn til å legge lokk på en sånn situasjon. Hvis man redegjør for de faktiske forhold på en skikkelig måte, er det like greit at det blir kjent for almenheten. Det er bedre enn at man skal gå rundt og tiske og taske om det, sier Per Jorsett. Oscar Mathisens ettermæle lever videre, uavhengig av at "alle" visste. Fem år etter at han drepte og døde, ble det reist en statue av ham ved Frogner Stadion.

Presentasjoner i Lillehammer fredag 27. mai

En del av deltakerne ankommer Lillehammer fredagskveld, hvor middag ankomstkvalden er inkludert i pakkeprisen. Det vil si at LEVE får reservert egne bord i middagssalen, slik at vi kan spise sammen her. Tidspunktet for middagen er kl. 20.00 For de som kommer ekstra tidlig, oppfordrer vi til å overvære presentasjonen av to nye og store prosjekter i LEVE i tidspunktet kl. 17 til kl. 19.00. Det ene prosjektet dreier seg om Verdensdagen for selvmordsforebygging 10. september (se forsiden av LEVENytt), og det andre dreier seg om en landsomfattende CD-produksjon for LEVE.

Dagskonferansen Lillehammer lørdag 28. mai

Vi ser med glede at interessen for dagskonferansen i Lillehammer er stor, nærmere 130 deltakere er registrert. Skulle det være noen som ikke har meldt seg på, men har lyst til å være med, er det fortsatt muligheter for det. **MEN OBS!** Hotellet er dessverre fullbooket, så overnatting er det ikke muligheter for. Kontakt sekretariatet for mer informasjon om det er ønskelig, tlf 22 50 25 70.

Landsmøtet søndag 29. mai

LEVEs landsmøte er åpent for alle medlemmer. Hvert fylkeslag har delegater som er stemmeberettigede vedrørende saker som blir tatt opp, og hvor vedtak skal fattes. For andre tilstedeværende, er det fullt mulig å være meningsberettigede i saker som diskuteres, dvs komme med innspill og oppfatninger av saker, selv om den endelige vedtaksavgjørelsen faller på delegatene. Å være tilstede ved landsmøtet kan være en god måte å bli kjent med din organisasjon på.

LEVE vil ønske velkommen og registrerer deltakere fra de første ankommer fredag!

Varsomhet ved omtale av selvmord i media

- Enkelttilfeller av selvmord skal i regelen ikke omtales. Selvmord i sin alminnelighet er imot, bør pressen skrive om, sier Lars Mehlum, professor i suicidologi, selvmordsforskning, ved universitetet i Oslo.

Mehlum er leder for Seksjon for selvmordsforskning – og forebygging, det nasjonale kompetansesenteret på området. Han sier det finnes mye norsk og internasjonal dokumentasjon på visse former for skildringer av selvmord kan føre til flere type selvmord.

- Blant annet bør mediene unngå å skrive om hvor, når og hvordan vedkommende har tatt livet sitt. En detaljert beskrivelse av sted, tidspunkt og metode for hendelsen kan gi en smitteeffekt. Men andre faktorer spiller også inn. Dersom aviser, bøker, tv-serier eller radio omtaler hendelsen på en dramatisk, sensasjonspreget eller romantiserende måte, kan særlig unge mennesker lett identifisere seg med den avdøde og det utløses liknende selvmord, sier Mehlum.

Det samme kan skje når selvmordet beskrives som en løsning på problemer snarere enn et problem i seg selv. Personer som allerede har selvmordstanker, kan bruke omtalen som en oppskrift.

- Derfor er en nøyaktig beskrivelse av metoden viktig å unngå. Skrives det om et spesielt sted hvor selvmord har skjedd, kan det forekomme nye selvmord på samme sted. Hvis aviser begynner å skrive om selvmord på t-banen, kan vi faktisk få en epidemilignende selvmord. Det viser forskning og erfaringer fra andre land, sier Lars Mehlum.

Samler ungdom i Lillehammer

LEVE er ennå i starten av oppbyggingen av Unge LEVE, noe som betyr at egne landskonferanser for unge etterlatte ved selvmord ikke kan arrangeres enda. Men det betyr ikke at de unge utelates ved LEVES landskonferanser. Tvert i mot. Tom Aile Bientie, ungdomsrepresentant i LEVES landsstyre, gleder seg til å samle unge etterlatte under landskonferansen som skal gå i mai i Lillehammer.

- Vi ønsker å bruke LEVES landskonferanser til å møte nye unge etterlatte, vise at vi finnes og ikke minst, gi de unge en mulighet til å treffe andre i nogenlunde samme aldersgruppe. Jeg tenker at det er en fin anledning for oss ungdommer å få treffe andre i samme situasjon, samtidig som det er hyggelig å treffe nye ansikter og bli kjent med nye mennesker. Ingen trenger å være redd for at dette blir veldig formelt - det kommer til å bli enkle rammer, hvor det sosiale og det å være sammen og prate er det viktigste. Vi har også booket et eget grupperom ved hotellet, om vi skulle ha behov for det, sier Tom Aile Bientie, som har vært representant for unge etterlatte i LEVES landstyre i ett år nå. Årets tema ved dagskonferansen er Kjønnforskjeller i sorg. I tillegg til at temaet vil omhandle hvilke utslag dette har i parforhold, vil

foredragsholder Oddbjørn Sandvik også ta for seg hvilken betydning dette kan ha generelt mellom jenter og gutter. Tom Aile mener det kan være viktig kunnskap for unge etterlatte ved selvmord; se reaksjoner hos venner, akseptere at alle har forskjellige måter å reagere på, også innenfor kjønnsrollene.

- Det er klart at i en venneflokk hvor en person tar sitt liv, kan de etterlatte venner ha forskjellige måter å takle sorgen på – ikke bare fordi man er forskjellig som mennesker, men også fordi jenter og gutter kan ha forskjellige tilnæringsmåter. Da er det viktig å kunne gjenkjenne og akseptere det, i stedet for å dømme andre for hvordan de oppfører seg eller uttrykker sorgen, sier Tom Aile.

LEVES arrangementskomité vil ønske deltakerne velkommen fra fredags ettermiddag, hvor vi også starter registrering. Her kan vi også registrere unge etterlatte som ønsker å være med Tom Aile Bientie og andre unge etterlatte ved selvmord.

- Jeg har lyst til å samle alle til pizza eller lignende på fredagskvelden, så tar vi det derfra. Det viktigste er at alle unge vet om dette tilbudet, og at de har muligheten til å være sammen med andre rundt deres egen alder, avslutter Tom Aile Bientie.

Fylkeskontakter

Finnmark
Helge Stormo
Tlf: 78 95 70 46/ 78 98 75 20
helstorm@online.no

Troms
Succora Nordin
Tlf: 90 03 89 95/ 92 29 36 27
solivano@student.uit.no

Nordland
Anne Berit Sætermo
Tlf: 90 61 89 21
ab-saete@online.no

Nord-Trøndelag
Kolbjørn Flakne
Tlf: 74 08 18 85
nord-trondelag@levenorge.no

Sør-Trøndelag
Jorunn Aune Høyer
Tlf: 93 64 28 22
jorunn-aune.hoyer@trondheim.kommune.no

Møre og Romsdal
Ragnhild Opskar
Tlf: 91 51 98 16
ra-opska@online.no

Sogn og Fjordane
Nils-Petter Hauge
Tlf: 90 87 04 60
hauge@humanorg.no

Hordaland
Leder: Jarle Mortensen
Tlf: 55 19 10 41/ 92 65 58 38
jarle.mortensen@knapparhuset.no
www.levvehordaland.no

Rogaland
Else Grete Aanestad
Tlf: 95 23 50 42
eaane@broadpark.no

Vest-Agder
Anne Margit Harbak
Tlf: 95 22 50 08
annemargit.harbak@sogndalen.kommune.no

Aust-Agder
Astrid Nomeland
Tlf: 37 93 62 88/ 91 14 83 55

Vestfold
Karol L. Svanøe
Tlf: 48 25 59 54
post@levevestfold.no
www.levestfold.no

Buskerud
Eva Brekke Voss
Tlf: 911 82 798
evoss@online.no

Oslo og Akershus
Herman van Eggelen
Tlf: 98 48 33 41
oslo@levenorge.no

Hedmark
Bjørn Jakobsen
Tlf: 48 01 20 56

Oppland
Inger Horn Holden
Tlf: 61 17 71 39 / 91 31 98 34
iholden@frisurf.no

Østfold
Stig Wang
Tlf: 93 02 19 41
stiwang@phs.no

Mitt dikt

Den ansamme

Han har ikkje stund til å stogge

og ikkje tid til å sjå.

Menneske som han møter

dei ansar han aldri på.

Mangt har han å rekkje over.

Det gjeld um å fara fort.

Mykje var det å gjera.

Det auka dess meir han fekk gjort.

Så lid det til endes med dagen.

Han står der, studd over stav

og spør: Kva har livet gjeve

og kvar har det vorte av?

Slik jaga han gjennom livet

utan å få det fatt.

Ei glede sprang etter på veggen

men nådde han aldri att.

Jan-Magnus Bruheim

**Har du noen kommentarer til nyhetsbrevet
– eller vil du bidra med egne innlegg:**

LEVE
Postboks 27 Smestad
0309 Oslo
Merk konvolutt med «LEVENytt».

E-post: post@levenorge.no
Tlf.: 22 50 25 70
Fax: 22 50 25 71
www.levenorge.no